
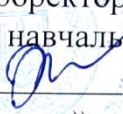


КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти


ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
« » _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
КОНСУЛЬТАЦІЇ**

для студентів

спеціальності	231 Соціальна робота
освітньо-професійної програми	Соціальна педагогіка
освітньо-професійного ступеня	фаховий молодший бакалавр

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307985
Програма № 1675/24
Начальник відділу моніторингу якості освіти

(підпис) _____ (прізвище, ініціали)
« » _____ 20 24 р.

Київ-2024

Розробник: Винар Валентина Іванівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Винар Валентина Іванівна

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

Голова циклової комісії  Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2024 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи  Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи  Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «___» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «___» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «___» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «___» _____ 20__ р., протокол №__

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120
Курс	4
Семестр	7
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, в тому числі:	120
Аудиторні	58
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	-
Підготовка і складання підсумкового контролю	30
Самостійна робота	26
Форма семестрового контролю	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета: розкриття особливостей соціально-психологічного консультування як одного із напрямків прикладної психологічної діяльності; формування у студентів уявлення про основні теоретичні засади консультування та розвиток навиків застосування базових технік соціально-педагогічного консультування.

Завдання:

- ознайомити з основними теоретичними уявленнями про соціально-педагогічну консультування;
- формувати понятійний і термінологічний апарат дисципліни;
- ознайомити з професійними вимогами, що висуваються до консультанта;
- формувати уявлення про клієнта консультації, адекватним науковим психологічним знанням;
- розуміти основні методи, прийоми і техніки соціально-педагогічного консультування;
- розкрити основні методи і навички ведення консультативної бесіди;
- розуміти психологічний діагноз скарги та проблем клієнта;
- проводити аналіз психологічної ситуації клієнта та можливостей її врегулювання,
- надавати клієнту необхідну соціальну та педагогічну допомогу, враховуючи при цьому індивідуальні-типологічні, особистісні, гендерні та вікові особливості клієнта, його психічний стан, соціальний і психологічний статус, обставини життя й розвитку;
- розкрити особливості форм і видів цілеспрямованого психологічного впливу в соціально-педагогічному консультуванні;
- розвивати навички рефлексивного аналізу, в тому числі і консультативної бесіди;
- формувати професійно-важливу систему знань, умінь і навичок, на яких ґрунтується психоконсультативний складник професійної діяльності соціальних педагогів у різних галузях соціальної і педагогічної практики.

Дисципліна «Основи психології та соціально-педагогічної консультації» забезпечує оволодіння студентами фаховими та предметними компетентностями:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Фахові компетентності		
ФК-5	Володіння професійними комунікативними навичками та вміннями	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 6-12 Модуль 3: 13-18
ФК-7	Навички консультаційної, соціально-реабілітаційної, діагностичної роботи з питань навчальної, соціальної та особистісної адаптації вихованців (клієнтів)	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 6-12 Модуль 3: 13-18

Предметні компетентності		
	Володіння термінологічною базою з навчальної дисципліни;	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 6-12 Модуль 3: 13-18
	Знання форм і методів взаємодії соціального педагога з іншими суб'єктами навчально-виховного процесу;	Модуль 2: 6-12 Модуль 3: 13-18
	Розуміння необхідності дотримання основних принципів консультування;	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 6-12
	Оволодіння динамікою і структури консультативного процесу: етапи, стадії.	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 6-12
	Усвідомлення основних ефектів і феноменів консультування	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 6-12
	Розуміння особливостей педагогічного, сімейного консультування та консультування дітей і підлітків;	Модуль 2: 6-12 Модуль 3: 13-18
	Знання основних ідей, понять і методів консультативного процесу в психоаналітичному, поведінковому, гуманістичному та інших напрямках консультування;	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 6-12
	Використання базових навичок активного слухання;	Модуль 2: 6-12
	Використання вербальних і невербальних навичок підтримки контакту;	Модуль 2: 6-12
	Володіння технікою отримання і аналізу інформації в консультуванні;	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 6-12
	Здатність застосовувати теоретичні знання з психології консультування у повсякденному житті, створюючи умови, для успіху в діяльності;	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 6-12 Модуль 3: 13-18
	Оволодіння основами професійної етики.	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 6-12 Модуль 3: 13-18

3. Результати навчання за дисципліною.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент:

- знає основи вікової психології, психологічних процесів, психічних станів, психологічних якостей особистості, основ соціальної психології груп та колективу (ПРН-16);
- застосовує набуті знання при наданні консультаційних психологічних та соціально-педагогічних послуг (ПРН-17).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт						
	Аудиторна						
	усього	у тому числі					
лекції		пр.	сем.	лаб.	п.п. к..	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1.							
Методолого-теоретичні аспекти соціально-педагогічного консультування							
Тема 1. Соціально-педагогічне консультування в культурному контексті психологічної допомоги.	6	2				2	2
Тема 2. Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності консультанта.	6			2		2	2
Тема 3. Види соціально-педагогічного консультування.	6	2				2	2
Тема 4. Організація роботи соціально-педагогічної консультації	5	2				1	2
Тема 5. Основні теоретичні напрямки в консультуванні.	7	2		2		2	1
Тема 6. Етапи та структура консультативного процесу.	8	4		2		1	1
Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 1	40	12		6		10	10
Змістовий модуль 2.							
Технологія консультативної взаємодії.							
Тема 7. Техніки та методи психологічного консультування.	6	2		2		1	1
Тема 8. Вербальний і невербальний контакт у консультативній взаємодії	6	2				2	2
Тема 9. Консультативна бесіда як основний метод в роботі соціального педагога.	6	2		2		1	1
Тема 10. Психодіагностика в практиці консультативної	6	2				2	2

допомоги.							
Тема 11. Технології і прийоми дистанційного консультативного процесу.	7	2		2		2	1
Тема 12. Перша психологічна допомога: алгоритм дій.	7	2		2		2	1
Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 2	40	12		8		10	8
Змістовий модуль 3. Соціально-педагогічне консультування в різних сферах психологічної допомоги.							
Тема 13. Соціально-педагогічне консультування в сфері освіти	6	2				2	2
Тема 14. Консультативна соціально-педагогічна допомога клієнтам різних вікових груп.	6	2		2		1	1
Тема 15. Соціально-педагогічне консультування з проблем сім'ї	6	2		2		1	1
Тема 16. Особливості соціально-педагогічного консультування осіб з адиктивною поведінкою.	7	2		2		2	1
Тема 17. Особливості кризового консультування.	6	2				2	2
Тема 18. Особливості соціально-педагогічного консультування під час війни.	7	2		2		2	1
Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 2	40	12		8		10	8
Усього годин за 7 семестр	120	36		22		30	26

* З урахуванням модульних контрольних робіт (6 годин)

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Методолого-теоретичні аспекти соціально-педагогічного консультування

Тема 1. Соціально-педагогічне консультування в культурному контексті психологічної допомоги. (2 год).

Психологічна допомога як змістовна основа соціально-педагогічного консультування. Визначення психологічного консультування. Вимоги до консультанта. Задачі та цілі консультування. Основні принципи психологічного консультування. Співвідношення понять «психологічне консультування» та «психотерапія». Індивідуальна та групова форми роботи психолога-консультанта та основні випадки їх застосування. Роль відповідальності клієнта у консультуванні. Позиції консультанта. Засоби впливу консультанта у процесі консультування.

Ключові слова: психологічне консультування, принципи консультування, позиції консультанта, відповідальність клієнта, простір та час консультування, нормативно-правові основи психологічного консультування, типологія клієнтів.

Основна література: 1, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 4, 16, 19, 34.

Тема 2. Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності консультанта.

Роль і місце консультанта у консультуванні. Вимоги до особистості консультанта. Модель ефективного консультанта. Психограма та професіограма консультанта. Система цінностей консультанта. Вплив професійної діяльності на особистість консультанта. Професійна підготовка консультанта. Визначення критеріїв готовності соціального педагога до консультативної діяльності. Зміст комунікативної професійної компетентності, етичних норм, правил поведінки соціального педагога. Вимоги до зовнішнього вигляду і іміджу консультанта. Превенція симптомів прояву феномену «синдрому вигорання».

Ключові слова: етичний кодекс психолога (соціального педагога), етичні норми, правила, професіограма консультанта, компетентність, імідж консультанта, тріада Роджерса.

Семинар 1. Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності консультанта. (2 год).

Основна література: 1, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 3, 16, 19, 21, 26, 34.

Тема 3. Види соціально-педагогічного консультування. (2 год).

Класифікація видів соціально-педагогічного консультування. Особливості надання психологічної допомоги. Поняття психологічної проблеми. Види запитів. Мотиви звернення клієнтів до психолога. Типи клієнтів та їх проблематика. Типові помилки психологічної практики та їх профілактика.

Ключові слова: консультування, взаємодія, консультант, клієнт, соціальна послуга, види соціально-педагогічного консультування: індивідуальне, групове; дистанційне інтимно-особистісне, соціально-правове, психолого-педагогічне.

Основна література: 1, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 14, 19, 29, 32, 34.

Тема 4. Організація роботи соціально-педагогічної консультації. (2 год).

Організація процесу консультування. Умови проведення психологічного консультування. Кабінет консультанта. Рамки консультації. Час і місце консультації. Фіксація роботи консультанта. Взаємодія консультанта із суміжними службами. Переадресація клієнта. Відповідальність психолога-консультанта. Консультативний контракт та контакт. Терапевтичний клімат. Фізичні компоненти терапевтичного клімату. Емоційні компоненти терапевтичного клімату. Особливості підтримання терапевтичного клімату.

Ключові слова: спостереження, дослідження історії проблеми, формулювання питань, уточнення, інтерпретація почутого, консультативна взаємодія, зворотній зв'язок, тактика поступових змін, емоційна підтримка, оцінка проблеми клієнта, шляхи вирішення проблеми клієнта, прийняття рішення клієнтом, контакт, контракт, вихід з контакту.

Основна література: 1, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 14, 19, 29, 32, 34.

Тема 5. Основні теоретичні напрямки в консультуванні. (2 год).

Психодинамічний напрям у консультуванні. Теоретичні основи психодинамічного напрямку. Поняття про захисні механізми психіки. Концепції З. Фрейда, К. Юнга, А. Адлера та неофрейдистів. Консультативний процес і психотехніка психодинамічного напрямку. Біхевіористський напрям і необіхевіоризм у консультуванні. Основні поняття та техніки. Когнітивний напрям у консультуванні: основні поняття і техніки. Екзистенційний підхід у консультуванні. Гуманістичне та клієнтцентроване консультування. Гештальттерапія Ф. Перлза. Вітчизняні підходи до консультування. Діалогічний підхід у індивідуальному консультуванні (О.О. Бодальов). Особистісно орієнтований підхід.

Ключові слова: самоактуалізація, саморозвиток, емпатія, ідентифікація, турбота, конгруентність, психологічний клімат, самість, духовність, мораль, відповідальність, свобода, сенс, смисл життя, смисл страждання, клієнт-центрована терапія, логотерапія, екзистенційна психотерапія.

Семинар 2. Основні теоретичні напрямки в консультуванні. (2 год).

Основна література: 1, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 6, 14, 19, 29, 32, 34.

Тема 6. Етапи та структура консультативного процесу. (4 год).

Основні етапи психологічного консультування: підготовка; перша зустріч; ознайомлення із проблемою; входження в ситуацію психологічної допомоги; психологічне обстеження (діагностування) особистості або групи чи організації; планування дій (розробка стратегій консультативної допомоги); реалізація психологічної допомоги; завершення консультативної допомоги. П'ятикрокова модель консультування А. Айві, Н.Пезешкіана.

Ключові слова: консультативний контакт, терапевтичний клімат, перенос, контрперенос, терапевтичний простір, структурна організація процесу психологічного консультування, активне вислуховування, скарга, очікування клієнта, проблема, запит, самодіагноз, рефлексія, потенційні можливості клієнта, приховані мотиви поведінки, взаємодія, саморозкриття.

Семинар 3. Етапи та структура консультативного процесу. (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 14, 19, 23, 29, 32, 34.

Змістовий модуль 2. Технологія консультативної взаємодії.

Тема 7. Техніки та методи психологічного консультування. (2 год).

Загальна характеристика технології психологічного консультування. Принципи і види технік психологічного консультування. Контакт з клієнтом. Вербальна комунікація. Робота зі змістовними структурами мовлення клієнта. Характеристики висловлювань консультанта.

Аналіз емоційних переживань та їх акцентування. Використання пауз. Технічні помилки консультування та шляхи їх подолання. Техніки індивідуального та групового консультування. Домашні завдання клієнтів. Індивідуальний стиль роботи психолога-консультанта.

Ключові слова: запит, контакт, вербальна та невербальна комунікація, діалог, альтернативи, парадоксальні питання, уточнення, загострення, інтерпретацій, перефразування, емоційні переживання, інформування і рекомендація, конфронтація.

Семінар 4. Техніки та методи психологічного консультування. (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 7, 8, 10, 12, 17, 19, 32, 33.

Тема 8. Вербальний і невербальний контакт у консультативній взаємодії. (2 год).

Сутність вербального контакту у консультативній взаємодії: мова, інтонація, тембр голосу, послідовність висловлювання та ін. Методика використання прийомів активного слухання (ехо-техніка): з'ясування, уточнення, перефразування, резюмування. Вимоги до реалізації зворотного зв'язку у консультативному процесі. Поняття невербального контакту у консультативній взаємодії. Правила ефективного використання невербальних засобів спілкування консультантом (міміки, жестів, контакту очей, положень тіла). Інтерпретація консультантом невербальних засобів спілкування, що використовує клієнт у ході бесіди. Оцінка ефективності взаємодії.

Ключові слова: уміння слухати та чути клієнта, уміння спостерігати, вербальна та невербальна комунікація, зворотний зв'язок, ехо-техніка, віддзеркалення, контакт очей, вираз обличчя, парадоксальні питання, уточнення, загострення, інтерпретація, перефразування, резюмування.

Основна література: 1, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 7, 8, 10, 12, 17, 19, 32, 34.

Тема 9. Консультативна бесіда як основний метод в роботі соціального педагога. (2 год).

Консультативна бесіда як основний метод роботи психолога-консультанта. Мета, структура та завдання бесіди. Роль консультанта в бесіді. Формування запиту в процесі бесіди.

Вимоги до діалогу з клієнтом. Особливості рефлексивного та нерелфлексивного слухання. Застосування методів візуальної психодіагностики в консультативній роботі. Консультативний та психокорекційний вплив.

Ключові слова: бесіда, етапи бесіди, запит, контакт, вербальна та невербальна комунікація, діалог, альтернативи, парадоксальні питання, уточнення, загострення, інтерпретація, перефразування, комунікативна компетентність, комунікативні якості, стилі спілкування, бар'єри спілкування.

Семінар 5. Консультативна бесіда як основний метод в роботі соціального педагога. (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 7, 8, 10, 12, 17, 19, 32, 33.

Тема 10. Психодіагностика в практиці консультативної допомоги.

Психологічна діагностика як галузь практичної психології. Класифікація психодіагностичних методик. Ситуації, що потребують діагностичних досліджень. Критерії підбору тестового матеріалу у психологічній практиці. Правила пред'явлення тестів клієнту. Табу в психодіагностичному дослідженні. Використання проєкції та проєктивних методики в консультативному процесі. Ситуація клієнта й ситуація експертизи.

Ключові слова: психодіагностика, тест, анкета, методика, проєкція, метафора, історія, ситуація клієнта й ситуація експертизи.

Основна література: 1, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 9, 10, 13, 15, 17, 32.

Тема 11. Технології і прийоми дистанційного консультативного процесу. (2 год).

Зміст та методи практики надання дистанційної психологічної допомоги. Організація консультативної телефонної допомоги. Методологічні основи консультування по телефону. Специфічне та загальне стандартного та телефонного консультування.

Специфічні особливості, переваги і недоліки психологічного Інтернет-консультування.

Ключові слова: психологічна практика, телефонне консультування, дистанційне психологічне Інтернет-консультування, онлайн-консультування, офлайнконсультування, Інтернет-середовище, Інтернет-технології.

Семінар 6. Технології і прийоми дистанційного консультативного процесу. (2 год).

Основна література: 1, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 7, 8, 10, 12, 17, 19, 32, 33.

Тема 12. Перша психологічна допомога: алгоритм дій. (2 год).

Перша психологічна допомога. Етичні правила надання ППД. Взаємодія та координація в ході надання ППД. Оперативні правила першої психологічної допомоги: дивитися, слухати, направляти. Алгоритм перших дій у надзвичайних ситуаціях. Екстерна психологічна допомога при гострому стресовому стані. Техніка та прийоми в наданні першої психологічної допомоги.

Ключові слова: ГРС - гостра реакція на стрес, ГСР – гострий стресовий розлад, ПТСР – посттравматичний стресовий розлад, ППД – перша психологічна допомога.

Семінар 7. Перша психологічна допомога: алгоритм дій. (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 4, 7, 8, 11, 18, 22, 24, 25, 35.

Змістовий модуль 3.

Соціально-педагогічне консультування в різних сферах психологічної допомоги.

Тема 13. Соціально-педагогічне консультування в сфері освіти. (2 год).

Основні напрями консультативної роботи психолога в навчальних закладах: надання психологічної допомоги дітям у вирішенні проблем. Надання консультативної допомоги вчителям. Аналіз ситуацій «учитель-учні», «учитель-учень», «учитель-адміністрація», «учитель-батьки». Професійне вигорання - профілактика та подолання. Особливості профорієнтаційного консультування учнів і випускників навчально-виховних закладів. Психологічне консультування батьків і педагогів з проблем профілактики важковиховуваності та правопорушень, алкоголізму, наркоманії,

токсикоманії. Підвищення психологічної компетентності всіх учасників навчально-виховного процесу.

Ключові слова: адиктивна поведінка, залежна особистість, тривожні діти, агресивні діти, гіперактивні діти, міжособистісні конфлікти, соціальна адаптація, соціальна дезадаптація, профорієнтаційне консультування.

Семинар 2. Сфери психологічного консультування. (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 3, 6, 8, 10, 12, 22, 32, 36.

Тема 14. Консультативна соціально-педагогічна допомога клієнтам різних вікових груп. (2 год).

Особливості консультування різних вікових груп: дітей, підлітків, молоді, дорослих, людей похилого віку. Специфіка соціально-педагогічного консультування з проблем вікових криз. Умови ефективної діяльності консультанта у роботі з дітьми. Зміст консультативної допомоги підліткам, молоді по вирішенню проблем самореалізації; формування взаєностосунків з однолітками; запобігання, профілактики і корекції різних форм дезадаптації.

Екзистенційна проблематика. Зміна життєвого шляху. Особистісне зростання. Самооцінка та самовизначення, мотиваційні проблеми. Система цінностей особистості.

Ключові слова: вікові та психологічні кризи, розвиток, самооцінка, самореалізація, адаптація, дезадаптація, сенс життя, корекційний вплив.

Семинар 8. Консультативна соціально-педагогічна допомога клієнтам різних вікових груп. (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 3, 6, 8, 10, 12, 22, 32, 36.

Тема 15. Соціально-педагогічне консультування з проблем сім'ї. (2 год).

Консультування з питань психології сімейних стосунків. Використання психологічних методик і психотехнік у психологічному консультуванні з сімейних проблем. Характеристика типів сімейного консультування. Зміст сімейного консультування за етапами розвитку сім'ї Принципи і правила сімейного консультування Поведінкова і психодинамічна (психоаналітична) моделі у сімейному консультуванні Форми і методи сімейного консультування. Умови успішності проведення соціально-педагогічного консультування. Педагогічна консультативна допомога батькам у розв'язанні проблем сімейного виховання, налагодження стосунків з дітьми, організації дозвілля тощо.

Ключові слова: тривожні діти, агресивні діти, гіперактивні діти, дитячо-батьківські стосунки, сім'я, функції сім'ї, соціальні ролі, реєстр запитів з проблем сім'ї, корекційний вплив.

Семинар 9. Соціально-педагогічне консультування з проблем сім'ї. (2 год).

Основна література: 1, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 6, 10, 18, 22, 26, 27, 31.

Тема 16. Особливості соціально-педагогічного консультування осіб з адиктивною поведінкою. (2 год).

Модель соціально-педагогічного консультування осіб з адиктивною поведінкою. Особливості застосування технік психологічного консультування у роботі з людьми з особливими потребами. Специфіка консультування з залежними, консультування школярів з проблеми залежної поведінки.

Ключові слова: профілактика, адиктивна поведінка, адикції, інтервенція, соціальний вплив, втручання, наркотична залежність, залежна особистість,

Семінар 10. Особливості соціально-педагогічного консультування осіб з адиктивною поведінкою. (2 год).

Основна література: 1, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 5, 8, 10, 15, 18, 32.

Тема 17. Особливості кризового консультування. (2 год).

Кризове консультування як галузь практичної психології та соціальної роботи. Поняття кризового консультування. Завдання кризового консультування. Принципи та форми кризового консультування та його тривалість.

Специфіка соціально-психологічного консультування жертв насильства, схильних до суїцидної поведінки, осіб, які втратили близьких, тощо. Характеристика особистості та поведінка жертв терактів. Феномен «стокгольмського синдрому» та умови для його виникнення.

Ключові слова: криза, кризове консультування, переживання, стрес, травматичний стрес, самотність, суїцид, втрата сенсу життя, горе, втрата, «стокгольмський синдром».

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 4, 6, 11, 19, 25, 35.

Тема 18. Особливості соціально-педагогічного консультування під час війни. (2 год).

Особливості соціально-психологічного супроводу дітей, які постраждали внаслідок військових дій. Явище «психічної травми» і посттравматичного стресового розладу. Організаційні та змістовні аспекти надання соціально-психологічної допомоги дітям, які пережили втрати та зазнали негативного впливу внаслідок військових дій. Формування в учасників навчально-виховного процесу навичок безпечної поведінки у ситуаціях ризику. Виявлення та активізація особистісних ресурсів дитини чи підлітка, сприяння формуванню більш гнучких соціально-адаптивних форм поведінки. Проблема психологічної резильєнтності особистості в умовах війни.

Ключові слова: психічна травма, посттравматичний стресовий розлад, депривація, військові дії, психологічна резильєнтність особистості, соціально-психологічна допомога.

Семінар 11. Особливості соціально-педагогічного консультування під час війни. (2 год).

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 4, 6, 8, 11, 18, 22, 24, 25, 35.

6. Контроль навчальних досягнень.

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів за VIII семестр.

Вид діяльності студента	максимальна кількість балів за одиницю	Модуль I		Модуль II		Модуль III	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	5	5	7	7	6	6
Відвідування семінарів	1	3	3	4	4	4	4
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	3	30	4	40	4	40
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	6	30	6	30	6	30
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом			93		106		105
Максимальна кількість балів: 304							
Розрахунок коефіцієнта: 5,06							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання.

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентом знань. Самостійна робота включає опрацювання даних питань та їх конспектування.

Самостійна робота.

Змістовний модуль 1. Методолого-теоретичні аспекти консультування.

Тема 1. Соціально-педагогічне консультування в культурному контексті психологічної допомоги.

1. Етичні принципи психологічного консультування. Етичні проблеми та труднощі професійної роботи консультанта.

Тема 2. Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності консультанта.

1. Емпатія та її роль у професійному спілкуванні «клієнт – консультант».

Тема 3. Види соціально-педагогічного консультування.

1. Вплив перенесення і контрперенесення у консультуванні.

Тема 4. Організація роботи соціально-педагогічної консультації.

1. Психотерапевтичний клімат та особливості його створення.

Тема 5. Основні теоретичні напрямки в консультуванні.

1. Пройдіть сертифікаційний курс на платформі Prometheus: «Психологія стресу та способи боротьби з ним».

Тема 6. Етапи та структура консультативного процесу.

1. Фаза катарсису у психоконсультуванні, її особливості.

Змістовний модуль 2. Технологія консультативної взаємодії.

Тема 7. Техніки та методи психологічного консультування.

1. Індивідуальні та групові методи психологічного консультування.

Тема 8. Вербальний і невербальний контакт у консультативній взаємодії

1. Проблема опору консультуванню. Форми психологічного захисту.

Тема 9. Консультативна бесіда як основний метод в роботі соціального педагога.

1. Невербальна психодіагностика у ході бесіди «клієнт-консультант».

Тема 10. Психодіагностика в практиці консультативної допомоги.

1. Особливості психодіагностики в рамках психологічного консультування.

Тема 11. Технології і прийоми дистанційного консультативного процесу.

1. Психологічне консультування в мережі Інтернет (on-line, off-line): переваги і недоліки, технології і засоби психологічного Інтернет-консультування.

Тема 12. Перша психологічна допомога: алгоритм дій.

1. Пройдіть сертифікаційний курс на платформі Prometheus: «Як адаптуватися на новому місці? Курс психологічної реінтеграції ВПО».

Змістовий модуль 3. Соціально-педагогічне консультування в різних сферах психологічної допомоги.

Тема 13. Соціально-педагогічне консультування в сфері освіти.

1. Вплив професійної діяльності на особистість консультанта, попередження “синдрому вигорання”.

Тема 14. Консультативна соціально-педагогічна допомога клієнтам різних вікових груп.

1. Взаємодія психолога-консультанта з іншими фахівцями-консультантами в галузі охорони психічного здоров'я.

Тема 15. Соціально-педагогічне консультування з проблем сім'ї.

1. Психологічне консультування батьків з проблем взаємостосунків з дітьми-підлітками.

Тема 17. Особливості кризового консультування.

1. Пройдіть сертифікаційний курс на платформі Prometheus: «Травматичний досвід і ПТСР: інструментарій для психотерапевта».

Тема 18. Особливості соціально-педагогічного консультування під час війни.

1. Пройдіть сертифікаційний курс на платформі Prometheus: «Стрес-менеджмент для освітян».

6.3. Загальні критерії оцінювання самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студентів включає опрацювання даних питань та їх конспектування. Оцінювання за тему здійснюється за 5-бальною шкалою.

При оцінюванні студента за тему враховується опрацювання ним усіх питань з даної теми. При визначенні кількості балів за тему викладач керується такими критеріями:

Оцінка	Критерії оцінювання
5	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані

	висновки. Студент здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
4	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. У відповідях допущені несуттєві помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
3	Студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки, але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
2	Оцінюється завдання, що містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення.
1	Оцінюється завдання, що містять знання у формі окремих фактів, елементарних уявлень, що відтворюють незначну частину навчального матеріалу, володіють окремими видами умінь на рівні копіювання зразка, виконання певної навчальної дії.

6.4. Критерії оцінювання виконання практичних завдань та відповіді на семінарському занятті

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому достатній рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю

	недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.5. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожен правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів. Максимальна кількість балів за виконання роботи – 25.

6.6. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

Зарахування залікових модулів здійснюється за результатами поточного і модульного контролю якості знань студента протягом навчального року, якщо він виконав всі види навчальної роботи, передбачені навчальною програмою, без порушення встановлених термінів, успішно пройшов модульний контроль і набрав кількість балів, яка відповідає позитивній підсумковій семестровій модульній оцінці. Контроль навчальної діяльності студентів здійснюється за допомогою рейтингової системи оцінювання за 100-бальною шкалою.

6.7. Орієнтований перелік питань для семестрового контролю

1. Вкажіть мету та завдання психологічного консультування.
2. Розкрийте специфіку психодіагностики в процесі консультування.
3. Охарактеризуйте техніку зустрічі клієнта психологом-консультантом.
4. Проаналізуйте відмінність психологічного консультування від інших галузей практичної психології.
5. Вкажіть мету та завдання психодіагностики в психологічному консультуванні.
6. Розкрийте особливості організації та проведення психологічного консультування.
7. Опишіть специфіку підбору тестів та умови їх проведення в процесі психологічного консультування.
8. Вкажіть засоби емоційної підтримки клієнта в процесі психологічного консультування.
9. Охарактеризуйте види психологічного консультування та їх специфіку.
10. Вкажіть вимоги до тестів, які використовуються в процесі психологічного консультування.

11. Вкажіть вимоги до особистості соціального педагога-консультанта.
12. Проаналізуйте фактори, які впливають на ефективність психологічного консультування.
13. Розкрийте особливості психотерапевтичного впливу тестування на клієнта.
14. Вкажіть вимоги до професійної підготовки психолога-консультанта.
15. Розкрийте особливості взаємодії соціального педагога-консультанта з іншими спеціалістами консультативної допомоги.
16. Вкажіть вимоги до ведення документації в процесі психологічного консультування.
17. Опишіть мета і завдання психодіагностики в процесі психологічного консультування.
18. Ситуації, які вимагають використання тестів в процесі психологічного консультування.
19. Вкажіть основні напрями психологічного консультування
20. Правила проведення психодіагностичного обстеження в процесі психологічного консультування.
21. Вкажіть основні принципи психологічного консультування.
22. Організація індивідуальної роботи психолога-консультанта.
23. Розподіл обов'язків між працівниками психологічної консультації.
24. Охарактеризуйте основні етапи психологічного консультування.
25. Вкажіть випадки, в яких неможливо проведення психологічного консультування.
26. Охарактеризуйте принцип безоцінкового прийняття клієнта у психологічному консультуванні.
27. Охарактеризуйте поняття «Тріада К.Роджерса».
28. Розкрийте особливості психологічного консультування з питань професійного самовизначення.
29. Проаналізуйте специфіку дистанційного психологічного консультування.
30. Опишіть особливості роботи з «важкими клієнтами» у психологічному консультуванні.
31. Розкрийте специфіку консультування батьків з приводу проблем і складнощів у житті дитини.
32. Розкрийте поняття консультативного контакту та терапевтичного клімату як передумови встановлення контакту.
33. Вкажіть головні сфери застосування психологічного консультування.
34. Охарактеризуйте етичні принципи роботи психолога-консультанта.
35. Дайте визначення поняття «емпатія», розкрийте її роль та особливості прояву в консультуванні.
36. Охарактеризуйте співвідношення понять "психологічне консультування", "психотерапія", "психокорекція".
37. Вкажіть специфіку проведення консультативної роботи з клієнтами, які мають різні види залежностей.
38. Розкрийте особливості консультування дітей, які постраждали від жорстокого поводження в сім'ї.

39. Вкажіть специфіку консультування осіб, що повернулись з місць позбавлення волі.
40. Розкрийте особливості застосування принципу конфіденційності у процесі психологічного консультування.
41. Проаналізуйте особливості психологічної допомоги у кризових ситуаціях.
42. Дайте характеристику когнітивної терапії, розкрийте поняття основної формули в когнітивному напрямку консультування.
43. Розкрийте поняття опору в консультативній взаємодії та особливості роботи з опором клієнта.
44. Проаналізуйте проблему переносу і контрпереносу в психологічному консультуванні.
45. Вкажіть головні риси клієнтцентованого напрямку консультування за К. Роджерсом.
46. Розкрийте основні поняття індивідуальної психології А. Адлера.
47. Проаналізуйте особливості роботи гуманістичного напрямку у психологічному консультуванні.
48. Дайте характеристику психологічному консультуванню з проблем сім'ї та шлюбу.
49. Розкрийте основні поняття психоаналізу З. Фрейда в консультуванні.
50. Охарактеризуйте алгоритм консультативної бесіди.
51. Дайте характеристику поняття «контракт», вкажіть його види та особливості.
52. Вкажіть техніки та методи, що використовуються в консультативному процесі.
53. Опишіть невербальні ознаки психологічного стану клієнта в процесі психологічного консультування.
54. Вкажіть специфіку проведення консультативної роботи з клієнтами, які пережили стихійні лиха, катастрофи, тощо.
55. Вкажіть фактори, що впливають на ефективність психологічного консультування.
56. Розкрийте особливості планування консультативного процесу, вкажіть часовий і змістовий компоненти плану.
57. Дайте характеристику поняття «травматична подія» та опишіть її вплив на психіку.
58. Опишіть техніки завершення психологічного консультування.
59. Розкрийте взаємозв'язок технік психологічного консультування з його етапами та процедурами.
60. Дайте визначення понять «гострий стресовий розлад та посттравматичний стресовий розлад», вкажіть їх характеристики.
61. Розкрийте основні завдання консультанта при роботі з «горем і втратою».
62. Опишіть техніки, що використовуються при наданні першої психологічної допомоги.
63. Охарактеризуйте етапи та особливості роботи зі «скаргою».
64. Розкрийте особливості консультування клієнтів в ситуації міжособистісних конфліктів.
65. Проаналізуйте специфіку консультативної роботи з підлітками та юнаками.

6.8. Шкала відповідності оцінок

Рейтин- гова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Основи психології і соціально-психологічної консультації».

Разом: 120 год., лекції –36 год., семінарські заняття – 22 год., модульний контроль – 6 год.,

підготовка і складання підсумкового контролю - 30 год., самостійна робота – 26 год.

Модулі	Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3					
Назва модуля	Методолого-теоретичні аспекти соціально-педагогічного консультування						Технології консультативної взаємодії						Соціально-педагогічне консультування в різних сферах психологічної допомоги.					
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Теми лекцій	Соціально-педагогічне консультування в культурному контексті психологічної допомоги.						Техніки та методи психологічного консультування.						Соціально-педагогічне консультування в сфері освіти					
Теми семінарських занять	Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності консультанта.						Техніки та методи психологічного консультування.						Соціально-педагогічне консультування з проблем сім'ї					
Самост. р-та	Табл. 6						Табл. 6						Табл.6					
Види поточ. контролю	Модульна контрольна робота 1						Модульна контрольна робота 2						Модульна контрольна робота 3					
Підсумковий контроль	Екзамен																	

8. Рекомендована література.

Базова:

1. Васьківська С.В. П'ять вимірів психологічного консультування. / С.В. Васьківська - Київ, Ніка-центр, 2019. - 400 с.
2. Магдисюк Л.І. Основи психологічного консультування: навч. посіб. / Л.І. Магдисюк, Р. П. Федоренко. – Луцьк: Вежа-Друк, 2022. – 360 с.
3. Мельничук О.Б. Основи психоконсультації та психокорекції. Навч. посібник. Рекоменд. ВР НПУ ім. М.П. Драгоманова. Київ: Каравела, 2021. – 390 с.
4. Славина Н.С. Психологічне консультування: навчально-методичний посібник. Видання третє, перероблене та доповнене / укладач Н.С. Славина. – Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2022. – 180 с.
5. Федоренко Р. П., Мушкевич М. І., Коширець В. В. Психологічне консультування: зміст, прийоми, технології. Вид. 2-ге, змін. та доп. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 368 с.

Додаткова:

1. Андрушко Я. С. Психокорекція: навч.-метод. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 212 с.
2. Афанасьєва Н. Є. Психологічне консультування фахівців екстремального профілю: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: НУЦЗУ, 2017. 315 с.
3. Державний Стандарт соціальної послуги консультування: затверджено наказом Міністерства соціальної політики України від 02.07.2015 р. № 678. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15#Text>
4. Зелінська Я.Ц. Кризове психологічне консультування: навч. посіб. – К.: ІПК ДСЗУ, 2017. – 173 с.
5. Зелінська Т.М. Психологія консультування амбівалентних особистостей: Навч. посібник / Т.М. Зелінська. – Київ: Каравела, 2011. – 152 с.
6. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії: навч. посібник. – Дрогобич: Видавничий відділ Дрогобицького державного пед. університету ім. Івана Франка, 2015. – 120 с
7. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навч. пос. К.: Ельга, НікаЦентр, 2006.
8. Кокун О. М., Мельничук Т. І. Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2023. 25 с.
9. Кузьо О. Основи психологічної практики: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с.
10. Левенець О.А. Практикум з психологічного консультування. Навчальний посібник. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2014. – 148 с.
11. Магдисюк Л. І., Мельник А. П. Психологія життєвих криз та кризове

- консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 100 с.
12. Мельничук О.Б. Психологічна діагностика: [навчальний посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія»] / О.Б. Мельничук. – Київ: Каравела, 2013. – 316 с.
 13. Надвинична Т. Л. Основи психоконсультування: навч. посіб. / упоряд. і ред. Т. Л. Надвинична. – Тернопіль: ТНЕУ, 2019. – 200 с
 14. Опанасенко Л.А. Основи психологічного консультування: у схемах і таблицях. Миколаїв: Іліон, 2019. 134 с.
 15. Основи психологічної діагностики: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Ф. Моргун, І. Г. Тітов. – 3-є вид К.: Слово, 2013. – 464 с.
 16. Основи психологічного консультування (лекційний курс): навчально-методичний посібник уклад. Б.А. Якимчук, І. П. Якимчук. - Умань: ПП Жовтий О. О., 2013 - 204 с
 17. Панок В.Г. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування : навч. посібник/ В. Г. Панок, Я. В. Чаплак, Я. Ф. Андрєєва / за заг.ред. В.Г. Панка, І.М. Зварича. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. – 384 с.
 18. Панок В.Г., Ткачук І.І. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол ; заг. ред. В. Г. Панок, І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.
 19. Пеньковська Н. М. Основи психологічного консультування в методі позитивної психотерапії: навчально-методичний посібник Тернопіль: Крок, 2014. – 285 с.
 20. Помиткіна Л.В., Злагодух В.В., Хімченко Н.С., Погорільська Н.І. Психологія сім'ї. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Вид-во Нац. авіац.ун-ту«НАУ-друк», 2010. – 270 с.
 21. Професійна етика соціального педагога : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Харченко С. Я., Краснова Н. П., Харченко Л. П. — Луганськ : Вид-во «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. — С. 91 – 147, 226 – 296.
 22. Психологічна допомога учасникам АТО та їх сім'ям: кол. моногр. / за заг. ред. М. Мушкевич. Вид. 2-ге, змін. та доповн. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 356 с.
 23. Самошкіна Л. М. Основи психологічного консультування: навчальний посібник /за ред. чл.-кор. АПН України, проф. Е. Л. Носенко. – Д.: Вид-во ДНУ, 2011. – 332 с.
 24. Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту: навчально-методичний посібник. – К. : Агентство «Україна». – 2015. – 176 с.
 25. Титаренко Т. Життєві кризи: технології консультування : [посіб.]: в 2-х ч. /Тетяна Титаренко. — Ч. І. — К. : Главник, 2007. — С. 61 – 85.
 26. Федоренко Р. П. Психологія сім'ї: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 480 с.

27. Фесун Г. С., Галичанська А. В., Канівець Т. М. Сімейне консультування: курс лекцій / А. В. Галичанська, Т. М. Канівець, Г. С. Фесун // – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2014. – 120 с.
28. Харченко С. Я. Професійна етика соціального педагога : [навч.-метод. посіб.] / С. Я. Харченко, Н. П. Краснова, Л. П. Харченко. — Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. — С. 148 – 185.
29. Хомич Г.О., Ткач Р.М. Основи психологічного консультування: Навч. посіб. — Київ: МАУП, 2004. — 152 с.
30. Цільмак О.М. Плани практичних занять з навчальної дисципліни «Психологічне консультування»: практикум. Одеса: Фенікс, 2021. 102 с.
31. Цільмак О. М., Лефтеров В. О. Психологія сім'ї та шлюбу: таблиці, схеми, коментарі: навч.-наочн. підруч. Київ: Вид-во Ліра-К, 2020, 266 с.
32. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. Навч. посіб. Модульно-рейтинговий курс. / І.М. Цимбалюк // вид. 2-ге випр. і доп. - Київ, 2007.
33. Чудава Н.В., Шулдик Г.О. Основи психологічного консультування: Навчальний посібник. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2013. – 352 с.
34. Штифурак В. С. Основи психологічного консультування: навчально-методичний посібник / В. С. Штифурак; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2013. – 253 с.
35. Шкарлатюк К.І. Ціннісно-сміслові орієнтації осіб, які пережили психотравму. Психологія. Цінності. Особистість. Луцьк, 2016. С. 212–218.
36. Штифурак В. С. Психологічна допомога у процесі консультування: навчально-методичний посібник / В. С. Штифурак, В. О. Добровольська, Вінниця, 2015. – 198 с.